

Kennisplatform Leoned inbedden in vak(didactiek)lessen

Scenario taalbeleid HsZuyd Pabo Heerlen 2011-2012

Voor de 'nieuwste pabo' (samenwerking van Hogeschool Zuyd en Fontys) wordt in het schooljaar 2011-2012 een geheel nieuw curriculum ontwikkeld. Pabo 1 heeft één jaar gedraaid en wordt voor 2011-2012 bijgesteld. Pabo 2 is nieuw ontwikkeld en wordt in 2011-2012 ingevoerd. Het basisprogramma (pabo 1 en 2) is verdeeld in 8 periodes. In elke periode staat een thema centraal. Vanuit de vakken wordt er aan dat thema bijgedragen. Daartoe krijgen de vakgroepen voor elke periode (=thema) een ontwerpopdracht. De eerste 6 thema's zijn bij de start van deze pilot reeds ontwikkeld.

Binnen de Leoned-pilot zal geprobeerd worden om taalontwikkeling in zaakvakken te integreren in enkele thema's. Dit gebeurt door gebruik te maken van het opleidingsmateriaal van het kennisplatform De Taalontwikkende Leraar. De volgende thema's lijken geschikt:

- Thema 2: Leren en onderwijzen
- Thema 6: Van peuter tot puber
- Thema 8: Vergelijk.nl

Er wordt het meest ingezet op thema 8, omdat dit thema nog ontwikkeld en gegeven gaat worden. De andere thema's zijn al ontwikkeld en deels gegeven, hiervan wordt alleen de evaluatie gebruikt om het opleidingsmateriaal van het kennisplatform De Taalontwikkende Leraar te integreren.

We belichten het ontwikkelproces vanuit drie perspectieven:

1. management en organisatie;
2. activiteiten van de taakgroep;
3. inbedding in het curriculum.

Van elk van die perspectieven geven we een korte beschrijving, gevolgd door een commentaar en enkele discussiepunten.

1 Management en organisatie

1.1 Verantwoordelijkheid en facilitering

Voor de integratie van taalonderwijs in zaakvakken heeft HsZuyd vanuit verschillende thema's een aantal collega's ingezet. Vanuit thema 8 worden de meeste collega's ingezet, omdat dit thema nog ontwikkeld en gegeven gaat worden. Voor een periode van een jaar is elk van de collega's ongeveer 30 uur gefaciliteerd. De ontwikkelbijeenkomsten van thema 8 zullen deels gebruikt worden voor ontwikkeling en integratie van het opleidingsmateriaal van het kennisplatform De Taalontwikkende Leraar. De andere thema's zijn al ontwikkeld en deels gegeven, hiervan wordt alleen de evaluatie gebruikt om taalontwikkeling in zaakvakken te integreren.

1.2 Opdracht en samenstelling van de taakgroep

Vanuit thema 8 zijn de volgende collega's betrokken:

- docent Nederlands, coördinator taakgroep en contactpersoon voor Leoned
- docent Rekenen-wiskunde
- docent Wetenschap en techniek
- docent Engels
- docent Muziek

Vanuit thema 2 en 6 zijn ook twee docenten Nederlands betrokken.

1.3 Relatie met werkveld/stage

Dit aspect is niet expliciet aan de orde geweest.

1.4 Draagvlak en studiedagen

De betrokkenen van thema 8, zijn de docenten die verantwoordelijk zijn voor de ontwikkeling van de vaklessen tijdens het thema. Deze docenten hebben de lessen, in samenspraak met hun vakgenoten,

ontwikkeld, daarnaast hebben deze docenten gedurende het projectverloop informatie over het Kennisplatform Leoned gedeeld met hun vakgenoten. In de meeste gevallen hebben vakgenoten ook lessen uitgevoerd die in het kader van dit taalbeleidsproject zijn ontwikkeld en voorbereid. De docenten Nederlands van thema 2 en 6 hebben gedurende het projectverloop informatie over het Kennisplatform Leoned gedeeld met hun themagenoten.

1.5 Duurzaamheid

Het ontwikkelde materiaal heeft bij een aantal vakken een plek gekregen in het huidige curriculum (zie ook 3). Vanuit verschillende thema's is er tijdens de evaluatie geprobeerd om het opleidingsmateriaal van het kennisplatform De Taalontwikkende Leraar mee te nemen en te integreren, dit is deels gelukt, maar vraagt ook nog aandacht (zie ook 2).

Nederlands integreren in de (zaak)vakken is voor komend schooljaar wederom een punt wat door de vakgroep Nederlands hoog op de agenda geplaatst wordt. Zij proberen hierbij de integratie met verschillende vakken te zoeken.

1.6 Reflectie en discussie t.a.v. management en organisatie

Dit aspect is niet expliciet aan de orde geweest. Hieruit blijkt dat de relatie tussen management en taalbeleidsgroep niet optimaal is geweest. Een van de knelpunten (zie ook 3.3), het combineren van verschillende onderwijsontwikkelingen, kan hiermee samenhangen.

2 Activiteiten van de taakgroep

2.1 Werkbijeenkomsten

Tijdens de bijeenkomsten van thema 8 is in eerste instantie gezamenlijk de inhoud van het Leoned Kennisplatform verkend en onderzocht. Daartoe is zowel de ingang van de praktijkvoorbeelden als de ingang van het begrippenapparaat gebruikt. Daarnaast is ook het eigen vakcurriculum onderzocht met de vraag: welke lessen bieden een aanknopingspunt voor het gebruik van het Leoned Kennisplatform? De laatste bijeenkomsten zijn gebruikt om met elkaar uit te wisselen waar de verschillende vakken mogelijkheden zien voor integratie van taalontwikkeling.

2.2 Ontwikkeling lesmateriaal

Na de verkenning van het Leoned Kennisplatform en het onderzoek naar het eigen vakcurriculum zijn er bij Wetenschap en techniek lessen aangevuld en uitgevoerd met materiaal uit het Leoned Kennisplatform. Bij rekenen-wiskunde en Engels zijn ook aanzetten tot integratie van taalonderwijs gemaakt (zie ook 3).

2.3 Externe ondersteuning

De externe ondersteuning is verzorgd door Leoned. Er is een startbijeenkomst geweest met de vakgroep Nederlands waarin de doelen en het kennisplatform van Leoned zijn toegelicht. Daarnaast namen één of twee Leonedmedewerkers deel aan de werkbijeenkomsten van thema 8. De ondersteuner geeft toelichting bij het Leoned Kennisplatform en sturing aan het onderzoek van het eigen curriculum en integratie van taalonderwijs. Bovendien was de planning om een aantal nieuw ontwikkelde lessen te observeren, en uitgebreid te evalueren met betrokken collega's. Dit is in de uitvoering niet gelukt doordat er in verband met de verhuizing en fusering een hectische en onzekere tijd ontstond bij HsZuyd. Er is nog wel een beperkte evaluatie per mail gedaan.

2.4 Reflectie en discussie t.a.v. activiteiten van de taakgroep

De betrokken docenten hebben de inhoud van het Leoned Kennisplatform ervaren als vernieuwend en prettig ondersteuningsmateriaal voor hun vak. De vakdocent Wetenschap en techniek heeft hiermee de brug naar de Nederlands lessen wat steviger kunnen maken en zal deze lessen ook handhaven in het curriculum. Ook de studenten hebben het werken met dit materiaal tijdens de lessen als verhelderend ervaren.

De vakdocent Engels vond het moeilijker om de filmfragmenten te gebruiken tijdens de lessen, dit komt vooral doordat er nog geen filmfragmenten uit een Engelse les op het kennisplatform staan. Wel was het ook bij Engels mogelijk om te refereren naar een aantal elementen uit de kennisbasis De

Taalontwikkende Leraar. Voor studenten was dit vaak herkenbaar en daarom erg geschikt voor het ophalen van voorkennis.

Het is niet bij alle betrokken docenten gelukt om het opleidingsmateriaal van het kennisplatform De Taalontwikkende Leraar al concreet te integreren in het curriculum. De docent Nederlands van thema 6 ziet hiervoor wel mogelijkheden, maar het is voor hen van belang eerst zicht te krijgen op de momenten waar de andere vakken verwijzen naar Nederlands taalonderwijs in hun bijeenkomsten. Vervolgens kan dan onderzocht worden in hoeverre de andere vakken hier dan ook eventueel andere verbanden willen en kunnen leggen. Leoned kwam naar hen idee te vroeg, omdat zij zelf bezig zijn met het eigen vak een plek te geven binnen de nieuwe thema's. Afstemming met andere vakken is hierin voor hen de volgende stap. In thema 6 is met rekenen en aardrijkskunde gekeken naar mogelijkheden om Leoned-materialen in te zetten, maar ook hier gaven rekenen en aardrijkskunde aan nog vragen te hebben, met name waar Leoned dan een plaats krijgt, binnen Nederlands of binnen de andere vakken. Daarnaast was er ook niet altijd informatie betreffende juist hun vakgebied beschikbaar op het kennisplatform.

3 Inbedding in het curriculum

3.1 Wetenschap & techniek: een integratie met taalonderwijs

Het vak Wetenschap & techniek heeft op HsZuyd onder andere een plek in thema 8: Vergelijk.nl. In dit vakdomein van thema 8 wordt specifiek ingezoomd op de karakteristieken, inhoud en didactiek van de natuurkunde (vijf bijeenkomsten). Daarnaast wordt de koppeling gemaakt naar de inhoud van natuurkunde en taalvaardigheid. Om dit te doen wordt tijdens twee vakbijeenkomsten aandacht besteed aan taalfuncties binnen het vakgebied natuurkunde. Hierbij wordt het Vesit-model gehanteerd, waarbij taal in de verdieping een plek heeft.

- 'Taalontwikkend lesgeven' inbedden in Wetenschap en techniek

3.2 Rekenen-wiskunde en Engels: een integratie met taalonderwijs

Na het verkennen van de inhoud van het Leoned Kennisplatform en het onderzoeken van het eigen vakcurriculum zijn er ook bij rekenen-wiskunde en Engels voorbeelden van integratie met taalonderwijs ontwikkeld. Beide vakken hebben ook een plek in thema 8: Vergelijk.nl.

Bij Engels is er in drie vakbijeenkomsten een link gelegd met de kennisbasis De Taalontwikkende Leraar. Het vak rekenen-wiskunde heeft ook een les ontworpen waarbij aandacht is voor taalontwikkend lesgeven. Hieronder staan de voorbeelden:

- Een voorbeeld van 'Taalontwikkend lesgeven' bij rekenen-wiskunde
- Een voorbeeld van 'Taalontwikkend lesgeven' bij Engels

3.3 Reflectie en discussie n.a.v. inbedding in het curriculum

Bij het vak Wetenschap & techniek is het algemene doel, integreren van taalontwikkeling in zaakvakken, redelijk behaald. Hier is tijdens verschillende vakbijeenkomsten een duidelijke koppeling gemaakt naar het Leoned kennisplatform. De evaluatie is hier, evenals bij de andere vakken en thema's, niet goed uit de verf gekomen, dit had anders wellicht nog tot meer integratie van het Leoned kennisplatform kunnen leiden.

De vakken rekenen-wiskunde en Engels hebben een kleinere link naar het Leoned kennisplatform gelegd, hier wordt vooral de theorie op het platform gebruikt. De vraag daarbij is of op deze manier het Leoned materiaal alleen de docent ondersteunt, of dat via de docent ook studenten bereikt worden. Hier had een uitgebreide evaluatie van de lessen, waarin studenten ook worden betrokken, waarschijnlijk een antwoord op kunnen geven.

In het algemeen kan geconcludeerd worden dat het lastig is om de verschillende onderwijsontwikkelingen, namelijk de ontwikkeling van thema's naast de integratie van taalonderwijs, te combineren. Er zou eigenlijk eerst een vast curriculum moeten zijn (bijvoorbeeld uitgewerkte thema's) waarna er een volgende ontwikkelingslag (integratie van taalonderwijs) gemaakt kan worden. Doordat dit nu naast elkaar gedaan werd, kunnen de verschillende vakken in een aantal gevallen

moeilijk zicht krijgen op waar het opleidingsmateriaal van het kennisplatform De Taalontwikkelende Leraar een plek kan krijgen in het curriculum.

**Bijlage 1,
Links naar KP Taalbeleid sub 2, Instrumenten voor de ontwikkeling van taalbeleid**

- ✓ praktijkvoorbeeld KP als ingang tot gehele KP
- ✓ begrippenapparaat Leoned als ingang tot het gehele KP
- ✓ 'Taalontwikkelend lesgeven' inbedden in Wetenschap en techniek
- ✓ Een voorbeeld van 'Taalontwikkelend lesgeven' bij rekenen-wiskunde
- ✓ Een voorbeeld van 'Taalontwikkelend lesgeven' bij Engels